

УДК 332.1:338.2

Онищенко С.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ АНАЛІЗУ ІЄРАРХІЙ

У статті проведено дослідження процесу реалізації пріоритетів стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Акцентовано увагу на визначенні можливості застосування методу аналізу ієрархій з метою встановлення пріоритетів у реалізації стратегії реформування системи управління державними фінансами. Досліджено перспективні напрями розвитку державної бюджетної політики в контексті забезпечення бюджетної безпеки України.

Ключові слова: метод аналізу ієрархій, державні фінанси, бюджетна безпека, бюджетна політика, стратегія, стратегічні пріоритети.

Онищенко С.В. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПРИОРИТЕТОВ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДА АНАЛИЗА ИЕРАРХИЙ

В статье проведено исследование процесса реализации приоритетов стратегии реформирования системы управления государственными финансами на 2017-2020 годы. Акцентируется внимание на определении возможности применения метода анализа иерархий с целью установления приоритетов в реализации стратегии реформирования системы управления государственными финансами. Исследованы перспективные направления развития государственной бюджетной политики в контексте обеспечения бюджетной безопасности Украины.

Ключевые слова: метод анализа иерархий, государственные финансы, бюджетная безопасность, бюджетная политика, стратегия, стратегические приоритеты.

Onyshchenko S.V. DEFINING STRATEGIC PRIORITIES FOR PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT USING THE HIERARCHY ANALYSIS METHOD

The article studies the process of implementing the priorities of the strategy of reforming public finance management for 2017-2020 years. The attention is focused on determining the possibility of using the analytic hierarchy process to establish priorities in implementing the strategy of reforming public finance management. Studied perspective directions of state fiscal policy in the context of budgetary security of Ukraine.

Keywords: method of hierarchy analysis, public finance, fiscal security, fiscal policy, strategy, strategic priorities.

Вступ та постановка проблеми. В Україні стратегічний напрям розвитку значною мірою обумовлений соціально орієнтованою державною політикою, яка визначається в цілях, завданнях, напрямках і пріоритетах на короткострокову перспективу.

Водночас не можна не відмітити і той факт, що багато реформ не дають, нажал, бажаного результату. Актуальності набувають питання формування ефективної бюджетної політики: балансування доходів і видатків, управління дефіцитним фінансуванням, зменшення державного боргу та безпечне функціонування бюджетної системи України. Суттєвою причиною цього виявляється відсутність стабільного фінансового забезпечення, але в кінцевому рахунку проблема полягає у відсутності цілеспрямованої науково-обґрунтованої концепції, стратегії і тактики розвитку державного (місцевого) фінансового господарства.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Концептуальні засади бюджетної політики, вплив бюджетного регулювання на економічне зростання, удосконалення бюджетного механізму, розкриття змісту суспільних фінансів на основі положень інституційної теорії знайшли відображення у працях зарубіжних вчених: Дж. Б'юкенена, А. Вегнера, Р. Дорнбуша, Дж.М. Кейнса, Т. Ковальової, П. Самуельсона, А. Сміта, В. Сумарокова, Дж. Стігліца, В. Танзі, Дж. Тобіна, А. Лаврова, С. Лушина, Р. Масгрейва, А. Пігу, В. Родіонової, Г. Таллока, С. Фішера, Е. Хансена, Дж. Хікса.

Вагомий внесок у розроблення теорії та концептуальних засад бюджетної політики та організації бюджетної системи держави розкриті у роботах Є. Бушміна, З. Варналія, М. Каленського, С. Коло-

дій, В. Корчинського, А. Крисоватого, Л. Лисяк, І. Луніної, С. Лушина, І. Лютого, В. Мортікова, Ц. Огня, В. Опаріна, І. Радіонової, В. Тамбовцева, В. Федосова, Т. Єфіменко, А. Чухно, С. Юрія та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми формування і реалізації на практиці ефективної державної політики в масштабах всієї країни набуває особливого значення. Складність політичних, соціальних і економічних процесів визначають необхідність урахувати особливості суспільних проблем при формуванні стратегічних пріоритетів управління не тільки бюджетної та фінансової політики, а й державної політики в цілому.

Мета статті є дослідження перспективних напрямів реалізації стратегії реформування системи управління державними фінансами з використанням методу аналізу ієрархій в контексті забезпечення бюджетної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи класиків економічної теорії, які вважали, що головним завданням фінансового управління є досягнення і збереження бюджетної рівноваги, сучасні економісти переконані, що питання полягає не у збалансуванні державного бюджету, а в тому, щоб бюджет балансував економіку. Державна бюджетна політика при цьому має бути направлена на забезпечення макроекономічної стабільності, надійності і стійкості фінансової системи держави, регулювання видатків і розмірів дефіциту бюджету, державного боргу. Основою бюджетної політики є розробка основних напрямків використання бюджету відповідно до засад соціально-економічного розвитку суспільства [1]. Актуальності набувають питання формування ефективної

бюджетної політики: балансування доходів і видатків, управління дефіцитним фінансуванням, зменшення державного боргу та безпечне функціонування бюджетної системи України.

На сьогодні державна політика у бюджетній сфері не повною мірою відповідає вимогам часу. Проявом її недостатньої ефективності є низький рівень задоволення потреб населення у державних послугах та слабкість державних інституцій з огляду на великий розмір видатків сектору загального державного управління, що, за оцінками МВФ, становив на кінець 2015 року близько 43,2 відсотка валового внутрішнього продукту [2].

В умовах політичної та економічної нестабільності потрібно враховувати, що бюджетна політика є категорією надбудови і обумовлена економічним розвитком держави. У зв'язку із цим держава, формуючи бюджетну політику, зобов'язана враховувати глобальні тенденції соціально-економічного розвитку, конкретний етап розвитку суспільства та дотримуватися комплексного підходу до розроблення і реалізації заходів бюджетного процесу. Отже, державна політика у сфері зміцнення бюджетної безпеки передбачає цілеспрямовану діяльність органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку бюджетних відносин, засобів бюджетної тактики, а також застосування бюджетного механізму [3].

Зокрема, 24 червня Кабінет Міністрів схвалив проект Основних напрямків бюджетної політики на

2017 рік [4] (так звана Бюджетна резолюція). Даний проект був розроблений Міністерством фінансів відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Коаліційної угоди, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [5], та Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 р. № 142-р [6] та ґрунтується на положеннях програм співпраці з МВФ та іншими міжнародними організаціями. Разом з тим, під час доопрацювання проекту було враховано усі пропозиції Адміністрації Президента України, міністерств, спільних представницьких органів сторони роботодавців та репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Кабінет міністрів України в рамках формування основних напрямів бюджетної політики на 2017 рік, а також на 2018 і 2019 роки, прогнозує основні прогностичні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України на 2017-2019 роки.

Проте, Інститут суспільно-економічних досліджень прогнозує, що за показником ВВП на душу населення Україна в 2017 р. наблизиться до найбідніших країн [7].

Формування стратегічних пріоритетів відбувається виходячи із цільових стратегічних завдань і поставленої мети, які мають бути законодавчо визначені в базових нормативно-правових актах держави. При обґрунтуванні варіантів стратегічних рішень визначаються суб'єкти, відповідальні за впровадження заходів щодо реагування на загрози, а також ресурсне забезпечення реалізації альтернативних напрямів державної політики.

Для визначення стратегічних пріоритетів державної політики щодо зміцнення бюджетної безпеки в умовах фінансової глобалізації зупинимося на обґрунтуванні основних положень Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки (далі – Стратегія).

Система управління державними фінансами є основою для реалізації державної політики і досягнення стратегічних цілей розвитку шляхом забезпечення дотримання загальної бюджетної дисципліни, стратегічного розподілу бюджетних коштів та ефективного надання державних послуг [6].

Виходячи з особливостей багаторівневої структури системи управління державних фінансів для реалізації пріоритетних напрямів Стратегії пропонуємо використати метод аналізу ієрархій, запропонований Т. Сааті [8]. Для порівняння та багатокритеріального ранжування критеріїв та заходів реформування системи управління державними фінансами пропонуємо

Рис. 1. Ієрархія визначення пріоритетних напрямів реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки

Джерело: розроблено автором за даними [6]

наступні рівні ієрархій. Вищий рівень ієрархії складає мета – ефективна система управління державними фінансами (рис. 1).

Метод аналізу ієрархії дозволяє описати систему і її проблему в термінах взаємозв'язаної ієрархічної структури, пропонує засоби для встановлення впорядкованих пріоритетів і визначення інтенсивності взаємодії компонентів для забезпечення головної мети, в результаті визначається кількісна оцінка пріоритетності елементів ієрархії.

Перевагами використання методу аналізу ієрархій при визначенні пріоритетних напрямів реалізації Стратегії є всебічне охоплення завдань і зазначених пріоритетів. Одним з основних переваг представленої підходу перед безліччю методів визначення пріоритетних напрямків розвитку систем є його інноваційність в підході до оцінки структури проблеми вибору пріоритетних напрямків розвитку на основі чітко виражених суджень і кількісної оцінки факторів.

На наступному рівні знаходяться критерії: дотримання бюджетно-податкової дисципліни (X), підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики (Y), забезпечення ефективного виконання державного бюджету (Z), підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами (R). Нижчий рівень складають фактори, що впливають на досягнення даних критеріїв.

Для критерію X це податкова система (X1), макроекономічне та бюджетне прогнозування (X2), управління фіскальними ризиками (X3), управління державним боргом (X4), управління ліквідністю (X5).

Для критерію Y це стратегічне планування (Y1), програмно-цільовий метод (Y2), міжбюджетні відносини та фіскальна децентралізація (Y3).

Для критерію Z це система публічних закупівель (Z1), управління державними інвестиціями (Z2), державний фінансовий контроль (Z3), незалежний зовнішній фінансовий контроль (Z4).

Для критерію R це прозорість бюджету та участь громадян у бюджетному процесі (R1), застосування інформаційних технологій в управлінні державними фінансами (R2). Матриці парних порівнянь для другого та третього рівнів мають вигляд наведений в таблицях.

За допомогою парних порівнянь визначені найбільш прийнятні критерії для вибору напрямів. В результаті вибір напрямку здійснюється на основі обраних критеріїв за чотирьома складовими, які попарно порівнювалися по кожному з критеріїв за допомогою матриці. Сума нормалізованих пріоритетів рівна одиниці.

Узгодженість всієї ієрархії напрямів забезпечення ефективної системи управління державними фінансами супроводжується визначенням індексу узгодженості всіх елементів. Порівняльна ефективність реалізації Стратегії в наведеній матриці парних

Таблиця 1

Матриця парних порівнянь другого рівня ієрархії

	X	Y	Z	R	Пріоритети	Нормалізовані пріоритети
Дотримання бюджетно-податкової дисципліни (X)	1	2	3	4	2,213	0,467
Підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики (Y)	1/2	1	2	3	1,316	0,278
Забезпечення ефективного виконання державного бюджету (Z)	1/3	1/2	1	2	0,760	0,160
Підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами (R)	1/4	1/3	1/2	1	0,452	0,095
Всього					4,741	1,000

Таблиця 2

Матриця парних порівнянь третього рівня ієрархії (X)

	X1	X2	X3	X4	X5	Пріоритети	Нормалізовані пріоритети
Податкова система (X1)	1	2	3	4	5	2,605	0,417
Макроекономічне та бюджетне прогнозування (X2)	1/2	1	2	3	4	1,644	0,263
Управління фіскальними ризиками (X3)	1/3	1/2	1	2	3	1,000	0,160
Управління державним боргом (X4)	1/4	1/3	1/2	1	2	0,608	0,097
Управління ліквідністю (X5)	1/5	1/4	1/3	1/2	1	0,384	0,062
Всього						6,241	1,000

Таблиця 3

Матриця парних порівнянь третього рівня ієрархії (Y)

	Y1	Y2	Y3	Пріоритети	Нормалізовані пріоритети
Стратегічне планування (Y1)	1	2	3	1,817	0,540
Програмно-цільовий метод (Y2)	1/2	1	2	1,000	0,297
Міжбюджетні відносини та фіскальна децентралізація (Y3)	1/2	1/3	1	0,550	0,163
Всього				3,367	1,000

Таблиця 4

Матриця парних порівнянь третього рівня ієрархії (Z)

	Z1	Z2	Z3	Z4	Пріоритети	Нормалізовані пріоритети
Система публічних закупівель (Z1)	1	2	3	4	2,213	0,467
Управління державними інвестиціями (Z2)	1/2	1	2	3	1,316	0,278
Державний фінансовий контроль (Z3)	1/3	1/2	1	2	0,760	0,160
Незалежний зовнішній фінансовий контроль (Z4)	1/4	1/3	1/2	1	0,452	0,095
Всього					4,741	1,000

Таблиця 5

Матриця парних порівнянь третього рівня ієрархії (R)

	R1	R2	Пріоритети	Нормалізовані пріоритети
Прозорість бюджету та участь громадян у бюджетному процесі (R1)	1	2	1,189	0,586
Застосування інформаційних технологій в управлінні державними фінансами (R2)	1/2	1	0,841	0,414
Всього			2,030	1,000

порівнянь третього рівня ієрархії характеризується системою обраних пріоритетів, значення яких відображені в таблицях 2 – 5. На їх підставі здійснюється ранжування за пріоритетністю напрямків розвитку з найбільшим економічним і соціальним ефектом.

Для попарного порівняння критеріїв в таблиці використано наступні оцінки:

1 – два критерії рівноцінні з точки зору мети;

2 – слабка ступінь переваги – проміжна градація між рівною та середньою перевагою одного із критеріїв над іншим;

3 – середня ступінь переваги – досвід дозволяє вважати один із критеріїв дещо важливішим іншого;

4 – перевага вище середньої – проміжна градація між середньою та помірно сильною перевагою одного із критеріїв над іншим;

5 – помірно сильна перевага – досвід дозволяє вважати один із критеріїв явно важливішим іншого.

Якщо перевага і-того критерію над j-тим має одне із наведених вище значень, то оцінка переваги j-того критерію над i-тим має обернене значення.

Під час проведення оцінок пріоритетності напрямів брали до уваги всі порівнянні елементи. Для встановлення відносної пріоритетності третього рівня ієрархії (X) за напрямом дотримання бюджетно-податкової дисципліни будуємо матрицю попарних порівнянь за визначеними критеріями (табл. 2).

Будуємо матрицю попарних порівнянь третього рівня ієрархії підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики (Y). Проводимо аналіз за визначеними критеріями третього рівня відносно кожного елемента-критерію (таблиця 3) та забезпечення ефективного виконання державного бюджету (Z) (таблиця 4).

Визначаємо локальні пріоритети для третього рівня ієрархії відносно критерію підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами (табл. 5).

Вектор локальних пріоритетів обчислюється таким способом:

1. Для кожного рядка матриці парних порівнянь визначаємо середнє геометричне її елементів:

$$\bar{a}_i = \sqrt[n]{a_{i1} a_{i2} \dots a_{in}} \quad (1)$$

2. Знаходимо суму всіх цих середніх геометричних.

3. Ділимо кожне середнє геометричне на їх суму.

Таким чином залежність ефективності управління державними фінансами від факторів другого рівня має вигляд:

$$W = 0,467 X + 0,278 Y + 0,160 Z + 0,095 R \quad (2)$$

Залежності факторів другого рівня від факторів третього рівня мають вигляди:

$$X = 0,417 X_1 + 0,263 X_2 + 0,160 X_3 + 0,097 X_4 + 0,062 X_5$$

$$Y = 0,540 Y_1 + 0,297 Y_2 + 0,163 Y_3$$

$$Z = 0,467 Z_1 + 0,278 Z_2 + 0,160 Z_3 + 0,095 Z_4$$

$$R = 0,586 R_1 + 0,414 R_2$$

Отже можна визначити залежність ефективності управління державними фінансами від факторів третього рівня

$$W = 0,467 (0,417 X_1 + 0,263 X_2 + 0,160 X_3 + 0,097 X_4 + 0,062 X_5) + 0,278 (0,540 Y_1 + 0,297 Y_2 + 0,163 Y_3) + 0,160 (0,467 Z_1 + 0,278 Z_2 + 0,160 Z_3 + 0,095 Z_4) + 0,095 (0,586 R_1 + 0,414 R_2)$$

$$W = 0,195 X_1 + 0,123 X_2 + 0,075 X_3 + 0,046 X_4 + 0,029 X_5 + 0,150 Y_1 + 0,082 Y_2 + 0,045 Y_3 + 0,075 Z_1 + 0,044 Z_2 + 0,026 Z_3 + 0,015 Z_4 + 0,056 R_1 + 0,039 R_2$$

Таблиця 6

Коефіцієнти при факторах третього рівня

Податкова система (X1)	0,195
Макроекономічне та бюджетне прогнозування (X2)	0,123
Управління фінансовими ризиками (X3)	0,075
Управління державним боргом (X4)	0,046
Управління ліквідністю (X5)	0,029
Стратегічне планування (Y1)	0,150
Програмно-цільовий метод (Y2)	0,082
Міжбюджетні відносини та фінансова децентралізація (Y3)	0,045
Система публічних закупівель (Z1)	0,075
Управління державними інвестиціями (Z2)	0,044
Державний фінансовий контроль (Z3)	0,026
Незалежний зовнішній фінансовий контроль (Z4)	0,015
Прозорість бюджету та участь громадян у бюджетному процесі (R1)	0,056
Застосування інформаційних технологій в управлінні державними фінансами (R2)	0,039

Таблиця 7

Коефіцієнти при факторах третього рівня (впорядковані)

Незалежний зовнішній фінансовий контроль (Z4)	0,015
Державний фінансовий контроль (Z3)	0,026
Управління ліквідністю (X5)	0,029
Застосування інформаційних технологій в управлінні державними фінансами (R2)	0,039
Управління державними інвестиціями (Z2)	0,044
Міжбюджетні відносини та фінансова децентралізація (Y3)	0,045
Управління державним боргом (X4)	0,046
Прозорість бюджету та участь громадян у бюджетному процесі (R1)	0,056
Управління фінансовими ризиками (X3)	0,075
Система публічних закупівель (Z1)	0,075
Програмно-цільовий метод (Y2)	0,082
Макроекономічне та бюджетне прогнозування (X2)	0,123
Стратегічне планування (Y1)	0,150
Податкова система (X1)	0,195

На підставі проведених обчислень впливає висновок про те, що податкова система та робота податкових органів із здійснення контролю суттєво впливає на умови ведення бізнесу в Україні і є одним із головних пріоритетів реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Багато податкових норм мають неоднозначне тлумачення під час їх застосування, що негативно впливає на діяльність вітчизняних бізнесових

структур та знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів. Неefективність заходів податкового контролю призводить до низького рівня дотримання вимог податкового законодавства та відсутності лояльності платників до сплати податків.

Непослідовність податкової політики, її формування без урахування взаємозв'язку з реформуванням бюджетної політики, системи пенсійного забезпечення та інших сфер суспільного життя, відсутність належного прогнозування бюджетних, економічних та соціальних наслідків змін у системі оподаткування унеможливило виконання всіх поставлених цілей і завдань щодо проведених податкових реформ та призвело до негативного впливу на стан державних фінансів. Нерівномірний розподіл податкового навантаження заважає конкуренції та створює умови для тінізації економіки, що призводить до проблем з наповненням бюджетів усіх рівнів.

Не менш важливими пріоритетними напрямками є стратегічне планування та макроекономічне та бюджетне прогнозування, слід відмітити, що у бюджетному плануванні все ще використовується однорічний період, незважаючи на те, що головні розпорядники бюджетних коштів готують свої запити на плановий та два наступні періоди, індикативні показники у цих бюджетних запитах мають обмежене використання під час планування видатків у наступних періодах.

В умовах запровадження середньострокового бюджетного планування в Україні надійність макроекономічних та бюджетних прогнозів як річних, так і середньострокових, є дуже важливою. На надійність прогнозів впливають об'єктивні чинники (макроекономічна нестабільність), а також той факт, що вони є незахищеними від політичного втручання з метою задоволення потреб у фінансуванні і формування у суспільстві позитивного сприйняття розвитку економіки.

Підсумовуючи вищевказані розрахунки, слід відзначити, що використання методу аналізу ієрархій при визначенні пріоритетних напрямів реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки дозволяє визначити домінуючі задекларовані пріоритети для ефективного реалізації Стратегії, що є важливішим відносно іншого пріоритету з меншою ефективністю, отриманого з ієрархії.

Дослідження перспективних напрямів розвитку державної політики в контексті забезпечення бюджетної безпеки України дозволяє зробити висновок, що в сучасних умовах необхідна переорієнтація бюджетної політики, що передбачає використання фіскальних інструментів для стимулювання розвитку реального сектора економіки та бюджетотворюючих підприємств. Про це свідчить і дослідження зарубіжного досвіду: країни ЄС, що розвиваються використовують державні стимули у бюджетній сфері в якості інструменту стабілізації і прискорення економічного зростання.

На жаль, поза увагою Стратегії залишилася проблема дефіцитної незбалансованості. У загальносвітовому вимірі закономірності розвитку дефіцитної незбалансованості сьогодні узагальнені західними науковцями й виражені в декількох чинниках затяжних дефіцитів. З економічним зростанням і накопиченням національного багатства розширювалася сфера соціальної діяльності держави із забезпечення економічно пасивних верств населення, а посилена соціальна відповідальність держави перетворилася на норму. Користувачі соціальних благ, фінансованих державою, почали сприймати їх як належне і

невід'ємне. Виявилися помилковими урядові оцінки соціальних параметрів державних бюджетів, у яких не повною мірою були враховані тенденції зростання безробіття, подовження тривалості життя, зниження темпів приросту продуктивності економіки [9].

Таким чином, проблема дефіцитної незбалансованості бюджету змушує сьогодні більшість країн вживати кардинальних заходів для її подолання. Обмеженість державної політики зі скорочення бюджетних витрат і стимулювання додаткових надходжень спонукає уряди і парламенти багатьох країн установлювати законодавчі норми, які б обмежували або забороняли бюджетну незбалансованість. Бюджетний процес в Україні підтверджує, що серед внутрішніх і зовнішніх загроз бюджетній безпеці держави є бюджетний дефіцит і державний борг. Як супроводжувальні ознаки й одночасно джерела економічної кризи, вони сьогодні послабили своє значення, однак за рівнем негативного впливу на економіку та державні фінанси вважаються найбільш глобальними.

На забезпечення бюджетної безпеки беззаперечний вплив мають вирішення питань визначення абсолютного розміру дефіциту і вибору оптимальних методів його покриття. Перша проблема методичного характеру й пов'язана з розбіжностями у вітчизняній та європейській системі обліку доходів і видатків бюджету та визначення абсолютного розміру дефіциту. Вирішення проблеми вбачаємо в адаптації українського бюджетного законодавства до вимог Європейського Союзу, вступ до якого на сьогодні декларується як пріоритетна мета зовнішньої політики України.

Друга проблема – фінансування дефіциту бюджету є складною в сучасних умовах і не має однозначного розв'язання, в першу чергу не пов'язано з ризиками і не дозволяє уникнути негативних наслідків. Мінімізація останніх, на нашу думку, має бути одним із ключових принципів при формуванні дефіцитного бюджету. При цьому урядам необхідно керуватися національними інтересами, аби не допустити негативних впливів на стан фінансової безпеки держави (надавати пріоритет внутрішнім запозиченням над зовнішніми, вибирати більш «дешеві» джерела фінансування тощо).

Висновки з проведеного дослідження. Пріоритети бюджетної політики мають визначатися на засадах комплексного підходу в контексті формування концепції бюджетної політики з урахуванням виявлення та аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають процеси розвитку суспільства, врахування ієрархічних складових державної системи пріоритетів, які включають довгострокові пріоритети держави та середньострокові пріоритети територій. Дотримання такої вимоги до формування і реалізації пріоритетів бюджетної політики можливе шляхом виконання основних завдань певного етапу розвитку суспільства і забезпечення тісного взаємозв'язку між важливими напрямками фінансової політики. Основою відбору пріоритетів має бути науково обґрунтоване визначення напрямів і оцінка реальних фінансових можливостей виконання пріоритетних програм з використанням бюджетних коштів. Ефективність забезпечення зазначених пріоритетів можливо досягти виключно за умови комплексного та системного підходу органів державної влади до формування бюджетного процесу, визначенню реального бюджетного потенціалу окремих територій, упровадження дієвої видаткової політики й стабільних надходжень до бюджету та вибору оптимальних методів покриття дефіциту.

В умовах політичної та економічної нестабільності потрібно враховувати, що бюджетна політика є

категорією надбудови і обумовлена економічним розвитком держави. У зв'язку із цим державні інституції, формуючи бюджетну, фінансову політику, зобов'язані враховувати глобальні тенденції соціально-економічного розвитку, конкретний етап розвитку суспільства та дотримуватися комплексного підходу до розроблення і реалізації заходів бюджетного процесу.

Тенденції у світовій спільноті спонукають до домінуючої ролі прогресивної державної політики у забезпеченні бюджетної безпеки. Бюджетна політика в Україні має базуватись на імплементації кращого досвіду розвинених країн щодо зміцнення фінансової основи державного бюджету, посилення відповідальності учасників бюджетного процесу, підвищення рівня прозорості на всіх стадіях бюджетного процесу, розвитку середньострокового бюджетного планування й програмно-цілового методу, що можуть стати дієвим напрямом підвищення ефективності діяльності учасників бюджетного процесу в Україні та сприятиме підвищенню рівня бюджетної безпеки держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бюджетна система: підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – С.28.
2. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Онищенко С.В. Засади формування ефективної державної політики, орієнтованої на забезпечення бюджетної безпеки // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – вип. 2(167). – с. 81-85.
4. Про основні напрями бюджетної політики на 2017 рік: Проект постанови Верховної Ради України від 13.07.2016 р. № 4971 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59706
5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
6. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Інституту соціально-економічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ises.org.ua/>
8. Саати Т. Принятие решений при зависимостях и обратных связях. Аналитические сети. М.: ЛКИ, 2008 – 360 с.
9. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті (теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів) / Володимир Леонідович Андрущенко. – Львів: Камінь, 2000. – 303 с.

УДК 336.22

Простебі Л.І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів*

*Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

ПРАГМАТИЗМ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У науковій статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти видаткової частини місцевих бюджетів. Розкрито сутність видатків місцевих бюджетів та їх соціально-економічне значення. Здійснено аналіз видаткової частини місцевих бюджетів Чернівецької області за 2014-2016 роки. Зазначено, що залучення позикових ресурсів дозволить органам місцевої влади перейти до цільового планування витрат.

Ключові слова: місцеві бюджети, децентралізація, видатки місцевих бюджетів, бюджетні ресурси.

Простебі Л.І. ПРАГМАТИЗМ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ РАСХОДОВ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

В научной статье рассмотрены теоретические и практические аспекты расходной части местных бюджетов. Раскрыта сущность расходов местных бюджетов и их социально-экономическое значение. Осуществлен анализ расходной части местных бюджетов Черновицкой области за 2014-2016 годы. Указано, что привлечение заемных ресурсов позволит органам местной власти перейти к целевому планированию расходов.

Ключевые слова: местные бюджеты, децентрализация, расходы местных бюджетов, бюджетные ресурсы.

Prostebi L.I. PRAGMATISM AND SOCIO-ECONOMIC IMPORTANCE OF LOCAL BUDGET EXPENDITURES

In the scientific article the theoretical and practical aspects of the expenditure part of local budgets. The essence of local spending and their socio-economic importance. The analysis of expenditures of local budgets in Chernivtsi region in 2014-2016 years. Indicated that borrowing resources will enable local authorities to move to the target cost planning.

Keywords: local budgets, decentralization, local budget expenditures, budget resources.

Постановка проблеми. На даний час в Україні важливого значення набуває комплексне теоретичне і практичне дослідження видаткової частини місцевих бюджетів. Все це зумовлене необхідністю розширення та зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування, вирішення низки проблем, пов'язаних з удосконаленням методів використання фінансових ресурсів адміністративно – територіальних утворень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню видаткової частини місцевих бюджетів присвятили свої праці такі вчені: Василик О. [1], Венгер В. [2], Дробот І. [3], Павлюк К. [1], Романенко О. [4], Сунцова О. [5], Тимошенко О. [6], Чугунов І. [7], та багато інших. В наукових доробках даних науковців розглядаються теоретичні засади формування видатків місцевих бюджетів у системі соціально-економічного розвитку.